

Izgubljena bitka g. Santina

Ko so pred nekaj leti vatikanske oblasti končno sprejele odstop dotedanjega tržaškega škofa msgr. Santina, smo mislili in tudi upali, da se nam ne bo treba več v listu z njim ukvarjati. Pravzaprav naša stalna in vztrajna polemika ni bila nikdar naperjena proti njegovi osebi, o čigar sposobnosti nismo dvomili, temveč le proti načinu in metodam, po katerih je vodil svojo, do tedaj uradno še zmeraj tržaško-koprsko škofijo. Za nas je bilo torej predvsem sporno njegovo dušnopastirsko delovanje v škofiji, o kateri sam pravi, da je bila trojezična (italijanska, slovenska in hrvaška).

Če se moramo danes ponovno vrniti k njegovi osebi, je to posledica dejstva, da je v Trstu pred dnevi izšla njegova knjiga spominov z naslovom »Al tramonto« (Ob zatonu) in še zlasti zaradi tega, ker je glasilo Liste za Trst »La Voce libera« objavilo pred kratkim na prvi strani njegovo daljše pismo — očitno z avtorjevim dovoljenjem — ki je bilo sicer naslovljeno na sedanjega tržaškega škofa Bellomija in na še štiri druge predstavnike tržaške duhovščine, a je omenjeni list smatral za potrebno, da se priobči z največjim poučkom.

Santinova knjiga »Al tramonto« je za nas predvsem zato zanimiva, ker nas njeno branje ni niti za las odvrnilo od mnenja, ki smo ga že dolga leta imeli o avtorju. Lahko rečemo, da se popolnoma strinjamo s tem, kar je ob izidu te knjige napisal prof. Diego De Castro, ko je msgr. Santina označil za »italijanskega škofa in ne škofa - Italijana«. Zlasti od leta 1945 dalje je msgr. Santin — kot sam zelo natančno pripoveduje v svoji knjigi — nastopal kot eden vodilnih italijanskih politikov v Trstu in v takratni Julijski krajini ter Istri, se pravi, da se je glede na takratni ozemeljski spor brez kakršnegakoli pomisleka odločno in javno postavil na stran uradne Italije. Tako je ravnal, čeprav je dobro vedel, da bo s tem prišel v hud spor s slovensko in hrvaško duhovščino ter s slovenskimi in hrvaškimi verniki. Nihče mu ne bi takrat branil, da zagovarja takšna stališča kot zasebnik, a vsi so vedeli, da je tudi in predvsem škof trojezične škofije in da kot takšen ne nastopa samo v italijanski, temveč tudi mednarodni javnosti. S svojim ravnanjem je torej v tako kočljivo, a izrazito posvetno, politično zadevo vpletel tudi katoliško Cerkev, kar so slovenski in hrvaški verniki upravičeno smatrali za pohujšanje in za navadno zlorabo oblasti. Če je že hotel tako nastopati, bi moral prej zapustiti vodstvo tržaško-koprsko škofije. Tega žal ni naredil,

(Dalje na 4. strani)

1. januar zgodovinski dan za ZDA in Kitajsko

1. januar 1979 je bil za Združene države in Kitajsko zgodovinski dan: po več kot 29 letih so obnovile diplomatske stike. Izmenjavi veleposlanikov bo sledil obisk podpredsednika kitajske vlade Tenga, ki bo prišel v Washington 29. januarja.

Ameriški general Marshal je po drugi svetovni vojni na Kitajskem posredoval med komunisti in nacionalisti, da bi preprečil državljansko vojno, a brez uspeha. Po prihodu komunistov na oblast Združene države in Kitajska v obdobju 1949-1970 skoraj niso imele stikov. Prihajalo je samo do občasnih pogovorov, katere sta imela veleposlanika obeh držav v Varšavi. Slabi odnosi so dosegli dno v korejski vojni v letih 1950-1953, ko so se takimeno ~~imeno~~ ~~vani~~ kitajski prostovoljci na strani Severne Koreje spopadli z vojsko Združenih narodov, v kateri so bili v večini Amerikanci ter ji je poveljeval general Mac Arthur. Združene države so vedno bolj podpirale Čang Kaišekovo nacionalistično vlado na Formozi.

V 60. letih pa je prišlo do preloma med Kitajsko in Sovjetsko zvezo in Kitajci so se znašli v nevarni diplomatski izolaciji. Tako so se kitajski voditelji, in med njimi ob Maočetungovi podpori zlasti ministrski predsednik Ču En Lai, odločili za zблиžanje z Združenimi državami. Leta 1971 je bila nepričakovano, seveda s političnim ozadjem, povabljen v Peking ameriška ekipa za namizni tenis. To obdobje so pričeli imenovati »diplomacijo ping ponga«. Končno je februarja 1972 dopotoval na Kitajsko ameriški predsednik Nixon, čigar prihod je pripravil zunanji minister Kissinger. 28. februarja so podpisali takoimenovano izjavo iz Šanghaja. Ta listina je odprla pot nadaljnjemu zблиževanju, ki je bilo — kot rečeno — kronano z vzpostavitvijo diplomatskih stikov.

Seveda tudi po Nixonovem obisku v Pekingju še ni šlo vse gladko. Leta 1976 je bilo na primer dramatično za Kitajsko, ki je izgubila svoja glavna dva voditelja: najprej Ču En Laja in nato še Maočetunga. Prišel se je notranji boj v kitajski komunistični stranki, ki

se je zaključil s politično likvidacijo takoimenovane »tolpe štirih«, v katero je bila vključena sama Maočetungova žena.

Zunanje diplomatske akcije Kitajske so bile blokirane tako rekoč do letošnje jeseni, ko se je trdno zasedrila na oblasti nova vodilna skupina s Hua Kuo Fengom na čelu. Pobudnik obnovitve stikov z Združenimi državami je bil baje podpredsednik vlade Teng, seveda ob podpori Hua. Ameriški predsednik Carter je 19. septembra poklical k sebi načelnika kitajskega zveznega urada v Washingtonu — zvezna urada sta državi imeli od leta 1973 v Pekingju oziroma v Washingtonu — ter mu je povedal, da so Združene države pripravljene navezati diplomatske stike s Kitajsko. Carter in Hua sta nato v manj kot treh mesecih objavila, da bosta s prvim januarjem izmenjala veleposlanika.

Kitajci so dosegli od Združenih držav, da so prelomile s Formozo, kjer nacionalistično vlado po Čangkajšekovi smrti vodi njegov sin Čang Čing Huo. Amerikanci bodo ukinili vojaško oporišče na Formozi. Le toliko so morali Kitajci popustiti, da bo sedanja obrambna pogodba med Združenimi državami in Formozo trajala do normalne zapadlosti, to je do 1. januarja 1980.

Kitajski nacionalisti na Formozi zaradi nove politike proglašajo Amerikance za izdajalce. Kljub temu pa je predsednik Čang Čing Huo zavrnil ponudbo Sovjetov za zблиžanje z njimi. Tako nekateri upajo, da bo formosko vprašanje rešeno kot notranje kitajsko vprašanje.

Ameriški gospodarski krogi računajo na veliko povečanje poslov s Kitajsko. Neka ameriška družba je te dni že podpisala pogodbo, po kateri bo kupila od Kitajcev 3,6 milijona sodov petroleja. Neka druga ameriška družba pa se je dogovorila za izkoriščanje nekega premogovnika v severni kitajski pokrajini Hopej. Nadalje se Kitajci pogajajo z družbo Mac Donald za gradnjo živilskih obratov ter z družbo Intercontinental hotela za gradnjo hotelov na Kitajskem po tisoč sob eden.

Neutemeljena polemika

V svojih božičnih in novoletnih nagovorih na vernike je papež Janez Pavel II. obravnaval predvsem vprašanje družine, ki jo je označil za osnovno celico vsake družbe. V tej zvezi se je seveda dotaknil problema krščanskega zakona in materinstva, pri čemer je poudaril

veljavnost stališč katoliške Cerkve do obeh problemov. Zakon je po nauku Cerkve zakrament, zaradi česar je nerazdružljiv. Cerkev je proti splavu ali prekinitvi nosečnosti, ker smatra takšno početje za navaden detomor. Gre (Dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 7. januarja, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.45 Nediški zvon, oddaja o Benečiji; 10.30 Danes obiščem...; 11.00 Kratka poročila; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 13.20 Poslušajmo spet; 14.00 Kratka poročila; 15.00 šport in glasba; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 8. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Kratka poročila; 9.30 Vroči svinec (Igor Tuta); 10.00 Kratka poročila; 11.00 To je bila zabava (Sergij Grmek); 11.30 Kratka poročila; 11.35 Radi smo jih poslušali; 12.00 Kdo je na vrsti (Atilij Kralj); 13.00 Poročila; 13.15 Slovenski samospevi; 13.30 Socialna problematika; 14.00 Novice; 14.10 Kulturna beležnica; 14.20 Glasbeni ping pong (Ivan Peterlin); 16.30 žive počitnice (Nada Kraigher); 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 čas in družba; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 9. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 ženska stran neba (Odinea Zupin); 9.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Miško Kranjec: »Strici so mi povedali« (Majda Skrbinšek); 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Literarni utrinki; 14.20 Od prvih uspehov do danes (Giuliana Sosič); 15.00 Mladi izvajalci; 15.35 Poglejmo v izložbo plošč (Ingrid Kalan); 16.30 Čudoviti otroški svet; 18.05 Problemi slovenskega jezika; 18.20 Slovenska književnost v Italiji; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 10. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Koder teče, ondo moči (Marta Kopun); 9.00 Kratka poročila; 9.30 Kaj nam pomenijo danes? Nekdanji avtorji, kakor jih vidi Boris Pahor; 9.40 Iz zborovske zakladnice; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Zafkon, radijski variete (Boris Kobal in Sergij Verč); 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Kličite Trst 31065; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Recital; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 11. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Mozaik melodij in ritmov; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Miško Kranjec: »Strici so mi povedali« (Majda Skrbinšek); 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Revija Zveze cerkvenih pevskih zborov 1978; 13.45 Gospodarska društva v deželi; 14.00 Novice; 14.30 Glasbene oblike in izrazi (Tomaž Simčič); 15.30 Kratka poročila; 15.35 Priročnik lahke glasbe (Aleš Vallé); 16.30 Kje je napaka? (Vera Poljšak); 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Slovenski govori na Tržaškem; 18.25 Za ljubitelje operne glasbe; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 12. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 ženska stran neba (Odinea Zupin); 9.00 Kratka poročila; 9.05 Mozaik melodij in ritmov; 9.30 Petkova glosa, iz zapiskov Josipa Tavčarja; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Koncert sredi jutra; 11.00 Jezik za zobe! Druhorazredne narodnosti v Italiji; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Z lestvice najpopularnejših motivov 1978; 12.00 V starih časih; 12.30 Iz operetnih partitur; 13.00 Poročila; 13.15 Mednarodno zborovsko tekmovanje »Cesare Augusto Sghizzzi« 1978; 14.00 Novice; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Otroški vrtljak (Lučka Susič); 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni dogodki v deželi; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 13. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Radijski trim; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Kulturna rubrika Primorskega dnevnika; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Z jugoslovanskimi pevci in ansambli; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Na goriškem valu; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Pa se sliš, slovenske ljudske pesmi; 14.00 Novice; 14.10 Slovenske poveljne revije v Italiji; 14.30 Vse lépo, vaš Peter; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Probleme je treba reševati zakonito in po predpisih« (Milan Puglia in Boris Grabnar) RO; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Tretji kongres beneških izseljencev

Lese, ali kot jim pravijo domačini Ljese, prijazna vasica v beneški občini Grmek, so bile v četrtek in petek, 28. in 29. decembra prizorišče tretjega kongresa Zveze izseljencev iz Beneške Slovenije. Delegatom in izseljencem po vseh krajih Evrope, kjer si služijo vsakdanji kruh beneški ljudje, so prinesli pozdrav pomembni politični in kulturni predstavniki. Spregovorili so tako deželni odbornik za izseljeniška vprašanja Tome, deželna svetovalec Štoka in Specogna, pokrajinska svetovalec Petričič in Chiabudini, ki je med drugim prinesel tudi pozdrave pokrajinskega predsednika, ter župani treh beneških občin. In prav na ta značilni prelom v beneški stvarnosti, namreč po eni strani pozitivno zadržanje na deželni in pokrajinski ravni, po drugi pa sorazmerna odsotnost občinskih predstavnikov (seveda s častnimi izjemami), so govorniki na kongresu večkrat postali pozorni in ga večkrat komentirali tudi v zvezi z anketo o prisotnosti slovensko govoreče skupnosti v videmski pokrajini in mučnim vtisom, ki ga je zapustilo zadržanje nekaterih beneških občinskih predstavnikov.

Dobrodošlico kongresu so izrekli tudi predstavniki najrazličnejših kulturnih in drugih združenj. V imenu SKGZ, v katero je včlanjena Zveza izseljencev iz Beneške Slovenije, je kongres pozdravil Boris Race. Za njim so se s svojim pozdravom in spodbudno besedo zvrstili predstavniki beneških kulturnih društev, začenši z domačim Rečan z Ljes.

Osrednja tema kongresa se je vila okrog vedno živega vprašanja izseljeniške stvarnosti: vrnitve v rodni kraj med domače ljudi. Redil sem se v Belgiji, a tam nočem umreti je začel svoj poseg mladi Walter Drasčič. Tudi župan iz Grmeka Bonini je že na začetku kongresa poudaril, kako živi v tujini dvakrat več Benečanov kot doma. Na tujem so si nabrali dragocenih izkušenj, ki bi jih doma s pridom lahko uporabili pri obnovi in preporodu Benečije. Ta oprezno optimistična nota je na kongresu večkrat zazvenela. Dejansko se z ambicioznim deželnim razvojnim načrtom in s posimosko stvarnostjo odpirajo nove možnosti za tamkajšnje kraje. Veliko bi lahko pripomogle pri ustvarjanju novih delovnih mest tudi mešane gospodarske družbe, o katerih je bilo na kongresu tu pa tam slišati. Sicer pa so se dela odvijala pod geslom ZA GLOBALNO ZAŠČITO - EDINO JAMSTVO ZA PREPO-

ROD IN RAZVOJ BENEČIJE in prav vprašanja globalne zaščite vseh Slovencev v naši deželi so bila tista osrednja os, okoli katere se je vrtela večina posegov.

Kar se notranjih vprašanj same zveze tiče lahko omenimo, da so delegati beneških izseljencev vnesli nekaj popravkov v statut Zveze ter izvolili nov izvršni in širši splošni odbor ter določili za novega predsednika Ferruccio Clavoro.

Po mnenju delegatov in opazovalcev predstavlja tretji kongres Zveze izseljencev iz Beneške Slovenije nov kvaliteten skok v sorazmerno mladi zgodovini te organizacije in to dejstvo je še toliko bolj razveseljivo, ker je na kongresu bilo vedno čutiti dejavno prisotnost zlasti mladih ljudi, to je takih, ki so odšli na tuje že v rani mladosti ali pa so se na tujem celo rodili. Kljub temu, da so odraščali v popolnoma tujem ambientu, so ohranili občutek navezanosti na rodno zemljo staršev in zavest, da morajo pri njeni rasti in razvoju tudi sami pomagati.

NOVICE

Vse kaže, da se je spor med Vietnamom in Kambodžo že spremenil v pravo vojno. Že nekaj dni so kamboški uporniki ob aktivni pomoči Vietnamcev sprožili veliko ofenzivo proti redni kamboški vojski. Tako so že zasedli mesto Kratie ob reki Mekong in se zdi, da prodirajo proti kamboški prestolnici iz treh smeri. Kot znano, podpira kamboško vlado Kitajska, vietnamsko pa Sovjetska zveza.

Zaradi nenadnega spora med Zahodno Nemčijo in Francijo evropski monetarni sistem ne bo postal veljaven, kot je bilo predvideno. Predmet nesoglasij med obema državama so kmetijska vprašanja.

V Španiji se nadaljujejo teroristični atentati. Pred dnevi je postal žrtev atentata neki višji častnik, v sredo pa so teroristi ubili guvernerja Madrida. Za oba atentata so prevzeli odgovornost pripadniki baskovske separatistične organizacije ETA.

Predsednik evropskega parlamenta Emilio Colombo je prispel na petdnevni uradni obisk v Peking. V kitajski prestolnici se bo razgovarjal o novih možnostih sodelovanja med Kitajsko in Evropsko gospodarsko skupnostjo.

Neutemeljena polemika

(nadaljevanje s 1. strani)

za vprašanja — je naglasil Janez Pavel II. — izrazito moralne narave, ki se tičejo vesti vsakega posameznika.

Papež Wojtyła pravzaprav ni povedal ničesar novega, temveč le z jasnimi besedami opozoril na veljavnost znanih načel in nauk katoliške Cerkve, ki seveda v vesti obvezujejo kristjane. Ker pa so o teh problemih te dni spregovorili nekateri italijanski škofje, zlasti kardinala Benelli in Poma — prvi je nadškof v Firencah, drugi je nadškof v Bologni — je del italijanskega takoimenovanega »laičnega« tiska ob bučni spremljavi radikalnih orkestrašev začel pisati v izrazito antiklerikalnem tonu in pričel papežu očitati, da se vmešava v notranje zadeve italijanske države. Radikal-

ni poslanci so šli tako daleč, da so od parlamenta zahtevali, naj odredi, da se prekinejo pogajanja med Vatikanom in vlado za revizijo konkordata, o čemer je prejšnji mesec potekala razprava v poslanski zbornici.

Danes je sicer težko predvidevati, ali se bo ta polemika nadaljevala ali pa bo s časom utihnila. Za italijanske razmere bi seveda bilo naravnost porazno, če bi se dejavnikom, ki so povzročili splošno krizo v državi pridružil nov, tokrat lažen in izumetničen element. Poglavar katoliške Cerkve ima namreč pravico, da poudarja veljavnost cerkvenega in krščanskega nauka, ki v vesti obvezuje le vernike in nikogar drugega in ki nikakor ne potrebuje posvetnih, pozitivnih norm, ki sodijo v pristojnost državne oblasti.

Odgovor nepodpisanemu avtorju »pisma« v Mladiki

Nismo sicer zbrali statističnih podatkov o tem, koliko recenzij in naznanil o izidu je v teku let objavil Novi list o mesečniku Mladika, vendar jih je nedvomno blizu 200. Vse so bile napisane s simpatijo. Tudi kadar so bile recenzije kritične do tega ali onega v vsebini Mladike, smo kritiko vedno utemeljili in je bila vedno dobrohotna, že zato, ker je šlo za slovenski mesečnik v našem zamejstvu, o katerem smo bili prepričani, da se v okviru možnosti trudi za kvaliteto in da ni samo od nje odvisno, če ni tak, kakor bi rad bil, kar velja končno za ves naš zamejski tisk. Kadar pa je Mladika spregovorila o Novem listu, je bilo to vedno v posmehljivem, omalovažujočem ali obsodilno-tonu, vedno z namigovanjem, kakor da ima Novi list za bregom nekaj, česar ne pove: vedno je

PRESELITEV UREDNIŠTVA IN UPRAVE

**Cenjene naročnike obveščamo,
da sta se uredništvo in uprava
Novega lista preselila v ulico Valdiri-
vo 36, prvo nadstropje.**

bilo čutiti iz tistih tja vrženih pripomb bodisi v rubriki »čuk na Obelisku« bodisi v kakih pregledih tiska in podobno prikrito mržnjo in celo zlobo. Čutili smo, da je Novi list nekemu pri Mladiki — verjetno je šlo vedno za istega pisca ali vsaj za tesno sorodstvo med dvema — pravi trn v peti. Večkrat smo se vprašali, kaj je temu vzrok, a odgovora nismo mogli najti. Sicer pa — po pravici rečeno — si s tem nismo preveč belili glave. Kot ljudje, ki smo kot državljani in častnikarji strastno zavzeti za svobodo tiska in kritike, načelno priznavamo vsakomur pravico, da piše, kar hoče. Toda vendarle do neke meje — in ta meja je ljubezen do resnice.

Te meje pa nepodpisani avtor »dopisa« v rubriki »Pisma« v zadnji, 10. številki Mladike ne spoštuje. Menimo, da bi moral biti dopisnik toliko pogumen in pošten, da bi se podpisal, da bi vsaj vedeli, s kom imamo opravka. Kdor meče okrog sebe take obdolitve in tako sika od besa, bi ga morala že njegova lastna besnost pripraviti do tega, da bi se pokazal, kdo je: »Tu sem! Vam bom že pokazal!« Toda ne, namesto imena najdemo le besedo »Podpis«. Čigav? Ne da bi pripisovali temu posebno važnost, vendar bi nas le zanimalo zvedeti, kdo je tisti, ki tako težko prenaša navzočnost Novega lista v seznamu še živega (do kdaj?) slovenskega tiska na Tržaškem.

V svoji recenziji prejšnje številke Mladike, objavljeni v 1207. številki Novega lista, smo precej obzirno, predvsem pa mirno in stvarno, zavrnilo infantilno navduševanje slovenskega »katoliškega« tiska za »slovanstvo« papeža Janeza Pavla II., infantilnost, kateri se ni znal izogniti niti uvodničar Mladike. »Ali bi se morali tega sramovati prav zato, ker smo kot Slovenci le Slovani, čeprav samo v jezikovnem pogledu? Odkod pa takšno veselje ob tej izvolitvi pri nas, Hrvatih, Čehih, Slovakih, Ukrajincih?« užaljeno vzklika anonimni dopisnik v Mladiki. Nihče ni zahteval od nikogar, da bi se moral tega ali česa drugega sramovati, vsaj ne Novi list, toda medtem ko vidimo, da je bilo v političnem in kulturnem pogledu slovanstvo že pred desetletji zreducirano na tisto, kar dejansko je in mora biti, namreč na dejstvo jezikovne sorodnosti, se Mladika ali bolje rečeno kak njen

uvodničar in del slovenskega katoliškega tiska še vedno obnašata, kakor da smo v času kakšnega »slavjanofilstva« iz preteklega stoletja, ki je hotelo zabrisati individualnost posameznih slovenskih narodov in zmesiti iz njih samo »slovanstvo« maso. Ko bi bilo to vsaj izvirno, toda vsi vemo, da ni bilo to »slovanstvo« nič drugega kot derivat, stranski produkt, »germanstva«, ki se je začelo z romantičnim navduševanjem za sorodnost Germanov, končalo pa se je, kot vemo, s hitlerjanstvom in s hudodelskim, čeprav bedastim rasizmom, ki je izvajal množične pokole od Ardeatinskih jam in Rižarne do varšavskega geta in Auschwitza. Thomas Mann je imel prav, ko je polemično očital in zameril profesorjem germanistike na nemških univerzah in srednjih šolah, da so s svojo »germansko« frazeologijo in mentaliteto zaplodili in vzredili pošast hitlerizma. Hitlerjanski nacizem ni nastal iz nič, nastal je v teku desetletij iz proforskih teorij in fraz, ki so se zdele čisto nedolžne. Dovolj je bilo, da je prišel norec, ki jih je vzel čisto zares. In dovolj bi bilo, da se najdejo katoličani, ki bodo začeli klasificirati papeže po tem, ali so Italijani, Germani, Slovani, črnci ali rdečkožci. Kakšno veselje za »Germane«, kadar bo izvoljen za papeža kak »German«! A kako bi bilo pri srcu »Slovanom« in drugim?

Kdor sede na stol sv. Petra, preneha biti — in po našem prepričanju mora prenehati biti — »Slovan«, »German«, »Italijan«, črnc ali belec in je samo še božji namestnik na zemlji, sveti oče vseh vernih brez razlike na barvo kože in raso, dasi kot človek in po svoji kulturni formaciji seveda ne more zanikati svoje pripadnosti določnemu narodu, kot je ni papež Wojtyła. Toda nikoli ga še nismo slišali trditi, da je »Slovan«, vedno je dejal, da je Poljak.

»Odkod pa takšno veselje ob tej izvolitvi pri nas, Hrvatih, Čehih, Slovakih, Ukrajincih?« vzklika dopisnik Mladike. Po tem bi lahko sklepali, da je naročen na vse katoliške liste narodov. Mi smo brali samo hrvaški »Glas koncila«, tam pa je bilo čisto stvarno in trezno zapisano, da je novi papež Poljak, in nihče ni skakal v zrak od navdušenja nad njegovim slovanstvom kot dober del slovenskega katoliškega tiska. Zdi se nam, da smo bili »katoliški« Slovenci tudi edini, ki smo se vdajali tej infantilnosti — infantilnosti, ki smo jo že večkrat drago plačali, pa naj se zdi še tako nedolžna. Mimogrede naj spomnimo, da je »slovanstvo« tudi že dolgo odpisano kot kaka državna ideologija. Tako je bilo npr. že neštokrat poudarjeno, da SFR Jugoslavija ne temelji na »slovanstem« sorodstvu njenih narodov, ampak na samoupravljavskem socializmu.

Naj preskočimo, bolj iz usmiljenja kot iz česa drugega, »argumenta«, ki jih nadalje navaja dopisnik Mladike. Zanj je npr. med Slovenci in Poljaki v preteklosti bilo več kulturnih stikov kakor med Slovenci in Italijani, neglede na to, da smo Slovenci in Italijani že poldrugo tisočletje sosedje in da so se stiki začeli s pokristjanjevanjem in s Pavlom Diakonom. To, da je Poljak Korytko »dru goval s Prešernom in nabiral slovenske narodne pesmi« (kaj drugega bi komaj še našli), je za Mladikinega dopisnika veliko več vredno kakor dejstvo, da so se v prejšnjih stoletjih stotine slovenskih sholarjev šolale v Padovi, da so Italijani kot avtorji slovarjev in še z marsičem drugim neizbrisno vpleteni v slovensko kulturno zgodovino in da se je slovenska literatura neprimerno bolj oplajala ob italijanski (naj tokrat mi spomnimo na Prešerna!) kakor ob poljski.

Tudi očitki, da si »Novi list na papežev račun

privošči sodbe, ki si jih ne upajo izreči največji liberalni, če že ne antikatališki listi«, so porojeni iz besa in zlobe. Vse, kar lahko dopisnik Mladike navede kot dokaz, je samo to, da je »Novi list v nekem uvodniku z grenkobo kritiziral Pavla VI., češ da nedostojanstveno pada na kolena pred ugrabitelji Alda Mora«. »Kaj takega si lahko bral samo v Novem listu«, piše dopisnik. Če je to res, smo ponosni na to. Nihče, kdor se zaveda nevarnosti terorizma za Italijo, si ni mogel prikrivati, kaj bi pomenilo, če bi se papež poniževal pred takimi zločinci in jih prosjačil za milost ali se jim celo dal v roke za talca. Kaj vse bi lahko teroristi dosegli, če bi držali v ujetništvu papeža! Nismo zamerili Pavlu VI. njegove nepremišljene ponudbe, ki jo je izrekel kot oseba in ne kot vrhovni poglavar katoliške Cerkve (vsaj upamo tako), zlasti upoštevajoč, da jo je izrekel na pragu smrti, ko so ga že zapuščale duševne in telesne moči. Čudimo pa se dopisniku Mladike, da tega ne razume in da je resno vzel tako možnost. Trdno smo prepričani, da je vsaj 99 odstotkov katoličanov proti temu, da bi se papež podajal za talca kakšni banditski tolpi; njegove naloge so druge. Boj proti zločinskimi tolpom pa je naloga državnih oblasti.

Dopisnik potem še pobrska po našem pisanju, da bi še našel kak dokazek za naše »protipapeško stališče«, in gre pri tem do smešnosti, ko piše: »Zato ni prav, da se list, ki si ne upa kritizirati niti Borisa Raceta (kaj šele kakšnega večjega političnega mogočnika), obreguje ob rimskega papeža, osebo, v kateri katoličan vidi — ne glede na osebno očarljivost Janeza Pavla II. — samega Kristusovega namestnika. Ne bi bilo pri Novem listu na mestu več skromnosti? Tako lepo bi se mu prilegala.« Dejstvo pa je to, da smo mi vedno (in tudi pogosto) odkrito pisali, če nam kaka teza Borisa Raceta ni ugajala, npr. njegova teza glede vključevanja slovenskih ljudi v italijanske stranke in še glede česa drugega, da pa v njem ne vidimo osebnega sovražnika in zato nismo napadali njegove osebe, kot si očitno želi dopisnik Mladike.

BOŽIČNI KONCERT V DEVINU

*Pevski zbor »Fantje izpod Grmade«
in Dekliški zbor »Devin« priredita v
soboto, 6. t.m., ob 20. uri v devinski
župni cerkvi koncert božičnih pesmi.*

Če pa ima Borisa Raceta, upravičeno ali neupravičeno, tako v želodcu, zakaj ga ne napade v Mladiki in se podpiše? Za to niti ni potreben poseben pogum, kajti stvar, če je kolikor toliko argumentirana, ni kazniva. Očitno pa ima dopisnik račune z Racetom, on že ve, kakšne, a bi rad, da bi jih namesto njega poravnali drugi. Temu se pravi strahopetnost.

Vsa čast in priznanje tudi osebni očarljivosti Janeza Pavla II., ki je tako prevzela Mladikinega dopisnika, toda ali ni čudno, da jo je odkril šele zdaj, ko je postal Wojtyła papež? Nedvomno pa je bil enako očarljiv že prej in vendar se je nihče ni zavedel. Ali ni morda v tem nekaj tistega čiščenja mogočnikov, kot ga skuša dopisnik podtakniti nam? Med »očarljivim« papežem in velikim papežem pa je dolg korak. Upamo, da ga bo Janez Pavel II. zmogel, a na to bo treba še počakati.

Mladika (verjetno isti avtor) se še enkrat zaleti v Novi list v rubriki Čuk na Obelisku. Sploh in

(Dalje na 7. strani)

Izgubljena bitka g. Santina

(nadaljevanje s 1. strani)

kar pomeni, da ga usoda slovenskih in hrvaških vernikov ni kdovekako brigala, kot mu najbrž tudi ni bilo mar, kako bo z ugledom Cerkev med verniki, ki se niso strinjali z njegovimi stališči. V tej zvezi naj omenimo, da se je leta 1917 v podobnih okoliščinah popolnoma drugače ravnal tedanji goriški nadškof msgr. Sedej, ki prav zaradi zavesti, da ni samo škof slovenskih, temveč tudi italijanskih in

Cerkveni pevski zbor z Opčin iskreno čestita ob rojstvu sinčka EORUTA srečnima staršema Evelini in Zvonkotu VIDAU, novorojenčku pa želi vso srečo na poti v življenje.

furlanskih vernikov, ni hotel podpisati »majniške deklaracije«. Tako je ravnal nadškof Sedej, o čigar slovenski narodni zavesti ni mogel nihče nikdar dvomiti.

Ozemeljski spor sta odpravila mirovna pogodba leta 1947 in londonski sporazum leta 1954, odnosi med Italijo in Jugoslavijo pa so se dokončno uredili s podpisom osimske pogodbe leta 1975, ko msgr. Santin že ni bil več škof v Trstu. Iz njegove knjige jasno izhaja, da je avtor bil in je še vedno proti vsem tem mednarodnim pogodbam.

Nič čudnega zato ni, če je glasilo Liste za Trst s tolikšnim poudarkom objavilo njegovo pismo, ki naj bi bilo predvsem nekakšen vzvišen, v bistvu pa predrzen poduk novemu tržaškemu škofu Bellomiju, ki je dovolil, da so predstavniki slovenskih vernikov na škofjskem zborovanju »Kristjani iz oči v oči« (od 7. do 10. decembra lani) iskreno povedali, kaj jih teži in tare. Nič čudnega, da je to pismo torej objavilo glasilo politične formacije, ki je nastala predvsem iz protesta proti osimski pogodbi in kateri bi g. Santin lahko bil duhovni

oče (tako namreč lahko upravičeno sklepamo tudi iz njegove zadnje knjige).

Zanimivo pa je, da vsebuje njegovo pismo določene trditve, ki prav gotovo postavljajo na laž izvajanja in hvalisanje, ki jih najdemo v knjigi, češ kako je kot škof bil vedno pravičen do slovenskih duhovnikov in vernikov in do Slovencev ter Hrvatov na splošno. V pismu namreč med drugim takole beremo: »Fašisti so preganjali, a niso pobijali, medtem ko so bili Slovenci tisti, ki so ob koncu vojne odpeljali 5 tisoč Italijanov brez razlike, kateri se niso vrnili, ter so na tisoče Italijanov pometali v jame (točka 6). In še: »Zaman je trditi, da so slovenski komunisti v Sloveniji pobili na tisoče belih Slovencev. Beli Slovenci so bili sovražna oborožena enota. Bil je velik zločin, ki pa ga nikakor ne moremo primerjati z jami, v katerih je končalo svoje dni tolikšno število Italijanov vseh vrst. In kakšen slovenski duhovnik, ki je bil prisoten ob tako groznem zločinu, je gledal in se smejal« (točka 7).

O tragičnih dogodkih ob koncu vojne smo v našem listu že povedali svoje mnenje in ga tu zato ne bomo ponavljali. V nobeni knjigi ali sestavku še tako zagrizenega nasprotnika Slovencev pa nismo brali, da bi za to dogajanje bili odgovorni Slovenci kot takšni in da bi se ob tem dogajanju kakšen slovenski duhovnik »smejalo«. Gre vsekakor za izredno hudo obtožbo, ki je ne more prezreti noben Slovenec in zlasti ne noben slovenski duhovnik. G. Santin se očitno ni mogel premagati in je pokazal svoj pravi obraz. Vendar je s tem tudi priznal, da je zgubil še eno bitko. Upamo, da je ta zares zadnja.

—o—

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA in GLASBENA MATICA

v soboto, 6. januarja 1979 ob 20.30 prvič v Kulturnem domu v Trstu

KONCERT JAZZ GLASBE

Nastopa priznani KVARTET TONE JANŠA
Vabljeni!

Posojilnica v Nabrežini izročena redni upravi

Po poldrugem letu komisarske uprave je od nedelje 31.12.1978 Kmečka in obrtniška posojilnica ponovno prešla v roke predstavnikov rednih članov. Izredni komisar dr. Zotti je namreč za ta dan sklical občni zbor članov, da izvolijo novi upravni svet in novi nadzorni odbor. V svojem krajšem poročilu, ki ga je v telovadnici nabrežinske osnovne šole poslušalo zares veliko število članov, je dr. Zotti med drugim povedal, da je posojilnica srečno premagala težave, ki so nastale pred poldrugim letom, saj so se v tem času med drugim vloge povečale za 50 odstotkov. Izredni komisar je v tej zvezi dejal, da imajo za ta uspeh predvsem zasluže člani, ki so s čutom za slogo in medsebojno razumevanje pripomogli, da so ljudje ohranili in še povečali zaupanje v domači denarni zavod.

V tej zvezi je treba omeniti, da se je posojilnica pred kratkim preselila v nove, sodobno

urejene prostore na nabrežinskem trgu, kar je vsekakor velika pridobitev za zavod in tudi za Nabrežino kot takšno.

V novi upravni svet so bili s tajnim glasovanjem izvoljeni Mario Kralj, Gvido Zidarčič, Renato Jazbec, Alojz Marković, Ivan Breclj, Danilo Lupinc in Rudi Zidarič. V nadzorni odbor pa so bili izvoljeni dr. Marija Marc, Silvij Tavčar in Vinko Ščurek. Namestnika sta Alfredo Burger in Milko Gabrovec.

Občni zbor je za ravnatelja posojilnice potrdil Milana Vremca. V prihodnjih dneh se bosta sestala upravni svet in nadzorni odbor, ki si bosta porazdelila funkcije.

—o—

DAROVİ IN PRISPEVKI

G. Franško Turk iz Trsta je daroval v tiskovni sklad 42.000 lir.

SLOVENSKI KLUB v Trstu

Ulica sv. Frančiška 20/II

vas pristrčno vabi v torek, 9. januarja, ob 20.15: Božidar Jakac: PORTRETI - GRAFIKE iz časa NOB. Razstavo ob 60-letnici slikarjeve umetniške poti bo odprl Milko Bambič. Ob 20.30 premierska predstavitev dokumentarne lepljenke BAZOVICA. Tekst Miroslav Košuta in Mario Uršič, vodja predstave Zvonko Kale, režija Mario Uršič. Nastopa: Zlata Rodošek, Silvij Kobal, Aleš Valič.

—o—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

v Trstu

vabi v soboto, 6. januarja, na

FILMSKI VEČER

Predvajali bodo italijanski film »C'eravamo tanto amati« z igralcema Manfredijem in Gassmanom. Začetek ob 19.15.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV

Trst Donizettijeva 3

vabi na večer s predstavitevijo

PUBLIKACIJE OB STOLETNICI DRAMSKEGA AMATERSKEGA DELOVANJA NA PROSEKU IN KONTOVELU

Večer bo v društvenih prostorih v ponedeljek, 8. januarja, ob 20.15. Avtorja Marjana Pertota in publikacijo bo predstavil prof. Martin Jevnikar.

—o—

Kennedy žrtev zarote

Posebna preiskovalna komisija ameriške predstavniške zbornice je sklenila dvoletno dodatno preiskavo o umoru nekdanjega ameriškega predsednika Johna Kennedyja. Komisija je prišla do zaključka, da je bil Kennedy žrtev zarote, v smislu, da je Oswaldu pomagal še en atentator, ki je streljal na avtomobilski sprevid predsednika Kennedyja v Dallasu. Preiskovalna komisija izreka prepričanje, da pri zaroti proti Kennedyju nista bili soudeleženi ne Sovjetska zveza kot tudi ne Kuba. Izključuje nadalje, da bi bila pri atentatu soudeležena ameriška tajna služba. Zvezni policiji, varnostni službi in Warenovi parlamentarni komisiji pa očita, da niso podrobno proučili vseh možnosti. Parlamentarna komisija priporoča pravosodnemu ministrstvu, naj obnovi uradno preiskavo. Isto priporoča tudi v zvezi z umorom črnkega voditelja Martina Luthra Kinga.

Izrael in Egipt

Tako v Kairu kot v Jeruzalemu zagotavljajo, da bodo prihodnje leto nadaljevali mirovna pogajanja, ki naj končno privedejo do miru.

Izraelski ministrski predsednik Begin je po običajni nedeljski vladni seji izjavil, da je pripravljen obnoviti pogajanja že ta ali naslednji teden tako glede avtonomije za Cisjordanijo in Gazo kot glede egiptovske zahteve za ponovni pregled vojaških določb pogodbe.

Pač pa Izrael odklanja, da bi določili točen datum za začetek avtonomije ter točen datum, kdaj je treba vzeti v ponovni pretres izraelsko-egiptovsko pogodbo. Končno Egipt hoče, naj bi mirovni pogodbi dodali protokol, da pogodba ne bo vplivala na druge egiptovske mednarodne obveznosti. S tem se Izrael ne strinja, a kot rečeno bodo pogajanja nadaljevali.

Izraelski vojaki so prepredili skupini Judov, da bi se naselila pri Nablosu v Cisjordaniji. Izraelska vlada je sicer naklonjena postavitvi še 20 vasi v prihodnjih petih letih, a hoče sama določiti čas in kraj.

Dr. Angelo Cracina o beneških Slovencih

V tradicionalnem italijansko-furlanskem koledarju »Stele di Nadâl« za leto 1979 je objavil duhovnik dr. Angelo Cracina iz Buj precej obsežen članek o Beneških Slovencih, in sicer dvojezično — slovensko in italijansko. V lepo in živahno urejenem koledarju, ki ima 288 strani in je obilno ilustriran, najdemo članek na straneh 232 do 234. Cracina pove najprej nekaj o zgodovini naselitve Beneških Slovencev in se pri tem drži poročil langobardskega zgodovinarja Pavla Diakona, delno pa tudi raznih slovenskih krajevnih imen. Potem oriše na kratko še njihovo nadaljnjo zgodovino vse do plebiscita, s katerim so pripadli Italiji.

Nato spregovori o njihovem jeziku. Že v začetku članka jasno pove, da so Beneški Slovenci »najzapadnejša slovenska vejica velikega slovanskega drevčja«, kot pravi. Potem piše: Slovani Nediške doline niso imeli nikdar šole slovenskim jezikom, temveč so bili preganjani zaradi njihovega slovenskega narečja. To se je zgodilo takoj, ko so postali italijanski državljanji. Prvič jih je preganjala liberalna politika, nato še huje fašistična. O tem pričajo knjige Karla Podrecca, Joškota Ošnjak, Paskvala Guion in Angela Cracina. Vzdržali so proti takšnemu raznarodovalnemu pritisku, zato ker so oni trdno rodoljubi in tudi ker so imeli ob strani duhovščino. V tem oziru moramo omeniti videmskega furlanskega nadškofa Andreja Casasola, doma iz Buie, ki leta 1869 je dal tiskati prvi uradni slovenski katekizem »za Slovence videmske nadškofije.«

Angelo Cracina potem nadaljuje: »Nediška Dolina ima res malo naravnih blagov (»zemlja bedna«, je pisal Ivan Trinka) in nima no-

sladko belo vino. Mimo tega predlansko leto je bil še potres. Toda čeravno jim primanjkuje naravni blagovi, Slovani ob Nediži so bogati po slavnimi in velezaslužnimi možmi. Prištejemo le-te: Jakopa Stellini, glottologa in modroslovca; Petra Podrecca, pisatelja in agronoma; Karla Podrecca in Frančiška Musoni, zgodovinarja; Antona Clodig, imenitnega profesorja in Ivana Trinka, eklektičnega veleuma.«

»V Osvobodilni Vojni (1940-1945) so se odlikovali kot pridni organizatorji in hrabri bojevniki... Najnovejša dejstva, ki prav radi jih omenjamo, so pa sledeča široka razširitev

Poravnajte naročnino!

cestnega omrežja, močno kulturno prebujenje in aktivnejši socialni in politični razvoj.« Končno omenja Angelo Cracina še razne kulturne skupine in obe glasili Beneških Slovencev, laično »Matajur« in versko »Dom«.

Pri citiranju smo se držali seveda Cracinovega jezika. Reči moramo, da smo veseli tega njegovega članka v priljubljenem in razširjenem furlanskem koledarju.

Osnovna šola v Sovodnjah bo poimenovana po Petru Butkoviču

Na sestanku, ki je bil pred dvema tednoma v Sovodnjah, je bil sprejet sklep, da se sovodnjska osnovna šola poimenuje po Petru Butkoviču - Domnu, domačinu, duhovniku in pesniku. Peter Butkovič je še tako živ v spominu številnih Sovodnjancev, da so sklenili po njem poimenovati novo osnovno šolo, ki je bila otvorena pred štirimi leti, a do nedavnega ni bil še dosežen sporazum glede poimenovanja; to pa se je zgodilo na tem sestanku, ki so se ga udeležili starši otrok osnovne šole, predstavniki kulturnih in športnih društev, učitelji, predstavniki občinske uprave in domači župnik Marjan Komjanc.

O pokojnikovem liku so spregovorili številni prisotni in obudili spomine na zaslužnega župnika, ki je umrl pred 25 leti; v vseh je živo prepričan, da je Peter Butkovič - Domen bil pomembna osebnost in da je veliko dobrega storil za sovodnjsko vas v vseh smislih: na verskem in tudi na narodno-kulturnem področju. Bil je človek, ki se je v dobi fašizma in 2. svetovne vojne močno upiral diktatorskim nameram tedanjih voditeljev in je veliko žrtvoval za ohranitev narodne in verske zavesti med sovodnjskimi ljudmi. Zato je

VESTI IZ ŠTEVERJANA

Par dni pred Božičem je izšla zadnja številka Števerjanskega vestnika, ki prinaša vrsto zanimivih prispevkov različne vsebine. Kot po navadi, ne manjkajo tudi takrat polemični zapiski, kar nedvomno poživijo glasilo in vzpodbuja bralce k razmišljanju. S to številko se zaključuje deseti letnik števerjanskega vestnika; to je izredno zanimiv podatek, saj se le redkokoli dobi mladina, ki bi tako izdajala glasilo brez »poklicnih« časnikarjev in finančne pomoči.

Števerjanski cerkveni zbor je na praznik sv. Štefana nastopil v župni cerkvi v Sv. Križu pri Trstu; na koncertu, ki ga je pripravila domača župnija in ki se ga je udeležilo veliko število ljudi (med katerimi tudi tržaški škof Bellomi), je mešani zbor iz Števerjana pod vodstvom Hermana Srebrniča občuteno zapel štiri božične pesmi v samostojni zasedbi. Za tem sta nastopila še domači mladinski in mešani zbor, ob zaključku pa sta oba mešana zbora podala še štiri pesmi. Števerjanski zbor je bil precej številčen, opaziti je bilo mnogo mladih obrazov; ta nastop izven domačega okolja bo gotovo pozitivno vplival na peve in na pevovodjo, ki se skupno trudijo, da bi pevška skupina dosegla višjo stopnjo dovršenosti in zlitosti.

izredno hvalevredno, da so Sovodnjanci sprejeli to odločitev, saj bodo na ta način počastili spomin velikodušnega in zaslužnega moža. Na sestanku so se tudi domenili, da začnejo zbirati potrebno dokumentarno gradivo in pričevanja o duhovniku - pesniku, ki se ga starejši še živo spominjajo.

—o—

Slovenska kulturna društva in Zveze izseljencev iz Benečije vabijo na

DAN EMIGRANTA

ki bo v nedeljo, 7. t.m., ob 15. uri v gledališču Ristori v Čedadu.

Sodelujejo Rezijanski citiravci, pevski zbor »Planinka« iz Ukev, Keko in Ana, mladi harmonikaši Antona Birtiča-Mečana in Beneško gledališče z narečno komedijo Izidorja Predana »Modar klapac«. Režija Adrijan Rustja.

Pozdravna govora bosta imela predsednik deželne svete Mario Colli in dr. Valentin Noacco, ki bo nastopil v imenu kulturnih društev iz Benečije.

—o—

Novice

Tudi deželo Furlanijo - Julijsko krajino je na Novo leto zvečer zajel hud mraz. Temperatura je v nekaj urah padla za več kot 10 stopinj, Trst, Kraško planoto in tudi del Goriške je pobelil sneg. Po nekaj dneh vlažnega in skoraj jesenskega vremena smo ponovno prešli v hudo zimo.

Po krajših božičnih in novoletnih počitnicah se je v Italiji dejansko že obnovilo vladno in parlamentarno delovanje. Na svoji prihodnji seji bo vlada odobrila Pandolfijev triletni gospodarski načrt, pristojne parlamentarne komisije pa bodo proučile vprašanje imenovanja vodilnih funkcionarjev v pomembnih javnih ustanovah, kot so ENI, ENEL, IRI itd.

Savo Vogrič se je smrtno ponesrečil

V hudi prometni nesreči, ki se je pripetila na prvi dan leta, je izgubil življenje mladi Savo Vogrič iz Gorice. Na motorčku se je vračal skupno s prijateljem Igorjem Pahorjem iz Sovodenj proti Štandrežu, ko ju je zadela avtomobil, ki je vozil v isti smeri. Savo Vogrič je bil pri priči mrtev, njegov prijatelj Igor pa se bo moral zdraviti trideset dni. Savo je obiskoval tretji razred trgovskega zavoda »I. Cankar«; njegov oče je znani kulturni delavec, fo-

toamater in učitelj Zdenko Vogrič. Na šoli so ga vsi poznali kot dobrega in vestnega dijača, mirnega in prijaznega značaja. Mladeniča sta Silvestrov večer preživela v družbi prijateljev v Dijaškem domu, nato pa sta odšla še v Kulturni dom v Sovodnje. V jutranjih urah sta se vračala proti Gorici in na glavni cesti, pred tovarno Inteco, se je pripetila nesreča. Hudo prizadeti družini Zdenka Vogriča izrekamo globoko sožalje.

V nedeljo, 7. januarja 1979 ob 15. uri bo v goriški stolnici

BOŽIČNICA

ki jo prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Gorice. Božične skladbe bodo izvajali združeni otroški, moški in mešani zbori. Po koncertu bodo pete litanije in blagoslov.

bene veljavne industrije. Domačini obdelujejo koruzo, žito, ječmen, krompir in fižol, gojijo sadovnjake in vinsko trto, in redijo živino. V gozdih jim raste naravno kostanj. A žal, poljedelstvo in živinoreja opešata dan za dnem zaradi izseljevanja v notranjščino in v inozemstvo. Sladokusci pogrešajo posebno turščico (Nedižovci ji pravijo: hejda, Furlani pa sarsin), s katero se napravi nekakšno zeló okusno polento. In cividin, nekakšno tipično kisló-

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

V zadnji številki revije »Most«

Odlična Lokarjeva razprava o kritiki

Aleš Lokar se je lotil v svojem daljšem eseju — ali bolje predavanju, ki ga je imel lani v Tinjah na Koroškem — zelo aktualnega in nujnega vprašanja kritike, ki je neločljivo povezana z vsakim napredkom in z demokracijo. Po mogoče malo predolgemu uvodu, v katerem razlaga nujnost kritike — stvar, ki bi morala biti jasna kot luč — preide na problem totalitarnih ideologij in režimov, ki ne trpijo kritike, ampak hočejo ustvariti tak model družbe, kot se zdi le nekaterim, seveda voditeljem, primeren, ne da bi ga smel kdo kritizirati. Lokar pri tem opozarja, da nobena predstava, iz katere se rodijo družbene zamisli, ni popolnoma zgrešena, v vsaki je vsaj delček resnice in ravno to daje tudi totalitarnim zamislom neko opravičilo; vedno sta pomešana resnica in zgrešenost; isto pa velja tudi za kritiko, nobena nima 100-odstotno prav, niti ko oče kritizira sinčka, ki je kaj zagrešil. Vse to razpravljanje je zanimivo in na visoki intelektualni ravni, vendar pa skoro neopazno privede avtorja v skoro preveliko relativiranje vsega, zlasti seveda kritike. Vsekakor moremo v bistvu sprejeti Lokarjeve zaključke, ki se glasijo: 1. Kritika, v kolikor jo razumemo kot izražanje določene predstave v nasprotju z neko drugo obstoječo, je za napredek družbe bistvenega pomena. 2. Vprašanje o pravih in zgrešenih predstavah in stališčih posameznikov je zelo relativno. Vsaka predstava je deloma zgrešena in deloma pravilna. 3. Njena pravilnost oziroma zgrešenost se izkaže le v dialogu, v medčloveškem prostoru. (Zlasti ta Lokarjeva ugotovitev se nam zdi posebno važna). 4. Kritika je izzivanje, v kolikor ruši neobstoječe dele določenih predstav. 5. Je pa tudi pomoč, iz istega razloga, saj iste predstave čisti njihovih neobstoječih delov in jih zato sicer okrne, a napravi tudi bolj obstojne. 6. Zato je kritika nujna družbena funkcija, ki pa je najbolj učinkovita tedaj, ko vlada v medčloveškem prostoru poseben duh, to je duh, ki jemlje na znanje in razumevanje opisane vloge kritike, ne pa duh zahteve, da je vsaka člo-

veška predstava, vsak umski model, dokončen in nespremenljiv.

Iz tega in iz marsičesa drugega je razvidna jasna in odlična Lokarjeva kritika totalitarnih sistemov. Lokar sam pa tudi na koncu odgovarja na nekatere pomisleke, ki se porodijo bravcu tako spričo morda prehude relativizacije kritike, kot sem že omenil, kot tudi spričo nekaterih drugih formulacij, npr. da jemlje primere precej bolj iz enega kot iz drugega totalitarnega tabora. Pravi namreč: Morda so se zdela nekatera izvajanja v tem predavanju nekoliko preveč abstraktna. Toda jaz sem mnenja, da je dobra teorija najboljša praksa. Problem je v tem, kako pridobiti dobro teo-

rijo. Ta izvajanja nam je morda še ne dajejo. Dajejo pa okvirne pogoje, v katerih je možno jutri pridobiti veliko število dobrih teorij na najrazličnejših področjih in na njihovi podlagi reševati prav konkretne probleme, odpravljati ozka grla v družbi, gospodarstvu in politiki in doživeti tisti vzpon, ki ga za nas in našo družbo vsi želimo.

To je nedvomno najboljši prispevek te številke Mosta, pa tudi ena najboljših teoretičnih razprav o kritiki, kar jih je bilo napisanih v slovenščini v zadnjih desetletjih.

Revija prinaša poleg tega še fantastično kriminalko Joška Lukeša »Srčna desetica«, ki je bila nagrajena na radijskem natečaju in nekaj kritik oziroma zapiskov. Menimo pa, da je teh za revijo, ki izhaja tako poredko, premalo.

Kar zadeva leposlovje, najdemo v tej številki — poleg Lukeševih radijske igre — nekaj pesmi Vladimira Kosa »Mamázuru, makrélje mestece«.

Revija je dvojezična kot vedno. Žal je v njej precej tiskovnih napak in največ ravno v Lokarjevem eseju o kritiki.

ZADNJA »NOVA MLADIKA«

Ze takoj v začetku te nove, božične številke Nove Mladike, ki jo, kot znano, izdaja celjska Mohorjeva družba, nas gane, pa tudi pretrese v rubriki »Ukradena pisma« dopis stare ženske, ki se pritožuje nad svojo osamljenostjo in brezsrčnostjo sosedov, ki grdo ravna z njo in njenim psičkom. Ta pa je edino bitje na svetu, ki jo ima rado in kateremu je ona potrebna. Vsem drugim je v nadlego, ali pa jim sploh ni mar, da živi. »Ko boste v veseli družbi pričakali novo leto, pomislite na to — pravi v svojem dopisu, naslovljenem na sosede — da je onkraj stene pekel samote, ki bi jo razbil en sam pozdrav, eno samo iskreno voščilo. In ko boste spet videli svojega sina, kako luča kamen v mojega psička, vedite, da je ta psiček, čeprav se to smešno sliši, še edina lučka mojega temnega življenja. Morda sem res tudi sama vsemu temu kriva. Morda sem res malo preveč zagrenjena in zlobna, črnogleda in nedostopna. Ko je pa samota, v katero sem vse življenje zakopana, tako grenka in temna.«

S tem je revija položila prst na eno najhujših ran in stisk današnjega časa, ki se toliko šopiri s svojim kolektivnim duhom, a dejansko oboja vse, ki so malo drugačni kot povprečna množica, zlasti pa stare, pahnjene v neusmiljeno osamljenost, ki je pogosto ne osvetljuje in ne ogreva več niti krščansko usmiljenje do bližnjega.

Iz uvodnika pod naslovom »Dragi naročniki! Dragi bralci!« zvedemo, da bo Nova Mladika izhajala odslej le še šestkrat na leto in ne več mesečno kot doslej in to zaradi prevelikih stroškov. Tudi obseg revije bo manjši. Izhajala pa bo v nakladi 50.000 izvodov in bo na razpolago brezplačno pri poverjenikih Mohorjeve družbe in v cerkvah. Iz tega se da zaključiti, da bo revija v bistvu prenehala izhajati kot samostojna publikacija oziroma časopis in bo le še nekako glasilo založbe. V obvestilu pa je tudi rečeno: »Najprej želimo Novo Mladiko približati res vsakemu slovenskemu domu, vsakemu našemu človeku, ki ga živa vprašanja našega časa zanimajo, posebno pa našim družinam, ki so in ostanejo osnovna celica človeške družbe in katerih zdrava, harmonična vsestranska rast nam je posebno pri srcu. Po tej poti želimo okoli Nove Mladike zbrati dovolj široko bazo, iz katere naj ob dovolj visokem številu naročnikov zraste vedno bolj pestra in bogata mohorjeva družinska revija. Ko v novem letu posredujemo Novo Mladiko brezplačno in v nakladi, ki je za slovenski prostor zelo visoka, želimo potrkati res na petdeset tisoč slovenskih domov z željo, da bi se ob tej naši akciji po enem ali dveh letih zbral okoli Mohorjeve družbe in njene Nove Mladike tako širok krog naročnikov, da bi revijo lahko spet začeli izdajati, vsebinsko in oblikovno čim bolj pestro in bogato, vsak mesec. V prihodnjem letu naj bo torej nova oblika Nove Mladike vabilo k zbiranju novih naročnikov, k intenzivnemu širjenju kroga bralcev naše družinske revije.«

Uredništvo nadalje poziva bravce, naj kdaj pa kdaj napišejo in sporočijo, kaj mislijo o reviji, in svoje predloge, pa tudi svoja vprašanja.

V tej številki najdemo tudi lepe članke »Najvišja doživljajka zakona in družine«, »Jaslice - doživljajska hrana otrokovega Božiča«, »Vedno sem tako truden...« (o preobremenjenosti), »Z očmi zakoncev«, »Družinsko bogoslužje - Božič«, črtico »Otrok čudeža«, ki jo je napisala Pearl Buck, in še več drugih aktualnih in zanimivih prispevkov, namenjenih tudi takim, ki se čutijo osamljeni.

Nova številka revije Jambor

Tržaški skavti in skavtinja so poslali iz svoje domače ciklostilne tiskarne božično številko svojega notranjega glasila »Jambor«. To je druga letošnja številka v osmem letniku izhajanja. Božično vzdušje uvaja misel tržaškega škofa Bellomija, ki govori o skrivnosti tega veličastnega krščanskega praznika. Škof Bellomi vpleta v svoj članek tudi skavtizem ter pravi med drugim: »Skavtizem visoko časti človekovo naravo. Veruje v človeka in spodbuja njegovo veličino. Zaupa v človeško naravo: raziskuje njene tajne globine in spodbuja vsako skrito možnost, da bi bila človeška oseba to, kar mora biti — gospodar sebi in kralj vesoljstva, ki razume glasove vesoljstva in uživa njegove lepote. Katoliški skavt dodaja Baden-Powellovemu nekaj duše, ker poseduje popolno podobo človeka in ker pozna brezmejno obzorja njegove usode v Kristusu, ki je novi človek, ki vse stvari prenavlja. Krščanski skavtizem gre po tej poti, prepeva o svojem osrečujočem odkritju, ki je božji dar, in vabi vse ljudi, naj se veselijo v njegovem vsepresegajočem čaru. Zato kličem vsem "Vesel Božič"!«

Sledi sestavek z naslovom »November 1918 v Trstu«. V zgoščenih oblikah podaja dogodke ob raz-

padu Avstroogrske, čemur je sledil prihod italijanskih čet ter razočaranje slovenskega prebivalstva, ki je pričakovalo vključitev v državo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Od ostalih sestavkov v zadnji številki skavtskega glasila »Jambor« naj omenimo potopis z naslovom »Nasvidenje, Moskva!« dalje sestavek o smučanju, in daljše razmišljanje z naslovom »Življenje je lepše s pesmijo na ustih«. Ta sestavek se z zavzetostjo vnema za slovensko petje, ki bi ga bilo treba po prepričanju avtorja bolj živo gojiti v javnosti in tudi v skavtskem življenju. Članku je dodana kritična pripomba drugega avtorja, ki meni, da je slovenska narodna pesem mrtva. Kljub interesantnim utemeljitvam te teze se je težko v celoti strinjati s tako kategorično trditvijo. Na vsak način pa bi lahko stališči v obeh sestavkih služili za osnovo širše razprave o tem problemu; seveda bi bilo treba vanjo pritegniti izvedence.

Tudi najnovejša številka Jambora, ki vsebuje tudi veliko pisanega drobiža iz skavtskega življenja, dokazuje, da gre za prijetno in spretno urejvano glasilo, ki kljub svojemu osmemu letniku izžareva svežino in predstavlja prijetno branje

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 32 OOOO

»Tako pojdeva,« je rekla Loviza Magreta, »samo včeraj sva nekaj pozabila.«

Haakon je po vsej priliki najhujšo pijanost že prespal, bilo ga je sram in imel je rdeče oči; ni bil naravnost prijazen, a zahteval je blago, ki ga je potreboval in plačal brez dosti besed. Rdečelaska, s katero je prejšnji dan govoril, je prišla noter in je kupovala nekaj malega pri enem drugih pomočnikov, Loviza Magreta je pobledelela, ko jo je zagledala, in se postavila med njo in Haakona. Bilo ni pač nič drugega nego nejevolja in neumna ljubosumnost pri Lovizi Magreti.

Edevart si ni mogel kaj, da ne bi bil trenutek Haakona pomiloval, tudi je nocojšnjo noč tole premislil: prav za prav ni razumljivo, da ga je Haakon Doppen osumil in da ga je prijela mržnja do njega, Edevart sam bi bil v podobnih okoliščinah besen, saj je živel več tednov z Lovizo Magreto na kmetiji in je bil spoden šele nekaj dni pred povratkom njenega moža. Haakon je bil v pravici.

»Včeraj je bilo zate hitro plesa konec!« — Tako je Haakon nagovoril rdečelasko.

»Da,« je odgovorila smehljaje, »kako je pa to bilo?«

»Vprašaj tega tam z zlatimi prstani!« Loviza Magreta: »Uh, ne, tak bodi no dober!«

Haakon jo je slušal in je postal krotkejši, vendar se je obrnil proti Edevartu in rekel: »Včeraj sva si menda v lase skočila, tovariš?«

Edevartu se je še vedno smilil, zato je zamrmral samo: »Saj to ni bilo nič!«

Ta odgovor je Haakona pač jezil, z njim danes ni bilo dobro črešenj zobati, in zdaj je stala tukaj še rdečelaska in je poslušala. Da ne bi bilo nič posebnega, če se kdo z njim ruje, je žalilo njegovo moško čast. Preljubi Edevart in tuje dekline ne smeta dobiti vtisa, da ga je vselej tako lahko vreči kakor sinoči. Rekel je: »Nekaj je pa le bilo, kaj?«

Edevart ni dal odgovora.

»Pa lahko pride še kaj več!« je rekel Haakon in se nasmehal proti dekletu.

Loviza Magreta: »No, tak zdaj smo pa opravili!«

Haakon jo je pogledal: »Saj, saj, Loviza Magreta, jaz pač nisem tak, kakršen bi moral biti zate, nisem tako lep in gosposki, nimam štirih zlatih prstanov na prstih kakor nekateri drugi, ki jih nočem z imenom imenovati —«

»No, moj Bog, Haakon —! je zaječala. Haakon si je nenadoma zadel vrečo na ramo in odšel z Lovizo Magreto skozi vrata. Edevart ga je slišal, kako je rekel skozi štacuno gredé: »Samo rad bi vedel, ali je imel vse te zlate prstane že takrat, ko je bil pri meni na delu.«

Tako je minila božična kupčija, tako je minil božič in januar in tudi nekaj februarja. Edevartu je bilo naročeno, naj pregleda na jahti razne reči in jo pripravi za vožnjo. »Kdo bo za brodarja?« je vprašal. »Že pride neki mož,« je odgovoril Knoff.

Sicer pa se Knoff zdaj ni utegnil ukvarjati s takimi malenkostmi, saj pride neki

mož, morda pride, morda ne pride, Knoff je imel svoje opravke. Vidite, imel je zaposlene svoje konje in mnogo konj najetih gori v srenji, hodili so po kamenje na gručevje daleč zgoraj v divjini, kamenje in zopet kamenje, grmade velikih skal, ki so jih zvažali k skrajnemu nasipu, in iz katerih se bo zidalo nabrežje. Knoff je bil ves srečen, ker je bil dober saninec s snegom in mrazom in stanovitnim vremenom. Zelo bi pospešilo delo, ako bi mogli zložiti vse to kamenje drugo vrhu drugega v eni vrsti, dolga vnanja stena bi se zidala petnajst valov pod morsko gladino, za to delo so morali poslati po potapljače iz Trondhjema, poleg zidarjev in podajačev in velikih žerjavov in vseh vozil. In stroški? Ogromni. Knoffu je že nekoliko zadišalo, koliko bodo vsi ti stroški, ko je vsako soboto izplačeval deset mož za dovažanje kamenja z njihovimi konji, poleg tega drugih deset mož, ki so delali gori v hribu in razstreljevali skale in jih spravljali v dolino.

Ko bi bili morali ladji odpluti, je dobil Edevart naročilo, naj najame moštvo za jahto, in ko je ugovarjal, da mora to brodar, je odgovoril Knoff ha in da, brodarja pa ni bilo, ne, mož, ki naj bi bil prevzel službo, je odpovedal, ni bilo drugega, nego da Edevart vódi sam jahto.

»Tega ne znam,« je rekel Edevart.

Knoff je pogledal na svojo uro in je imel malo časa, vendar je moral tole izjaviti: »Ti kar lepo jadraj za galeaso, ki jo vodi moj stari brodar. Sploh pa, kaj nisi rekel, da si bil že prej pri nakupovanju rib na Lofotih? Dobro, kupuj ribe, denar dobiš na galeasi, dogovori se z brodarjem!« —

Na Edevartove nove ugovore je odgovoril Knoff: »Menda vendar nočeš, da bi ostala jahta doma?«

»Ne, ampak —«

»Jaz ne utegnem tu stati, moraš prevzeti jahto.«

Bila je častna služba, ki mu je bila poverjena, in Edevart se ni dalje krčil. Seveda ga je Avgust naučil, kako se jadra za jahto, to je bilo v redu in tudi karte je razumel, kolikor je bilo treba za potovanje na sever, sklenil je tvegati nevarno podjetje.

Stopil je za Knoffom in rekel: »Pri kašči imate obešeno staro mrežo, kaj zahtevate zanjo?«

»Mrežo za slanike? Kaj hočeš z njo?«

»Rad bi jo imel.«

Knoff je trenutek pomislil in rekel: »No, vzemi jo. Za ceno se pogodiva pozneje.«

Zopet veliko zaupanje, ki mu ga je izkazal šef, vsak mu ne bi bil izročil kar na pošteno lice mreže za slanike. Seveda ne, pa tudi ni imel vsak neke sijajne ideje o zidanju nabrežja, kakor Edevart.

Prišli so zadnji dnevi, vse je bilo treba pregledati in na ladjo so znosili brašno in sod z žganjem in preste in vso sol tega sveta. Edevart se je moral tudi lepo posloviti od gospodične Ellingsenove, temu se ni bilo ogniti, saj sta si bila zadnji čas večkrat dobra prijatelja. Vrag si ga vedi kako to, toda ona je prisojala temu prijateljstvu preveliko važnost, kakor da mora večno trajati. Do gospodične mu ni bilo kdo ve kaj,

ni bil zaljubljen vanjo, temveč samo na moč ponosen, da se je gospodična izvolila z njim pečati, da ni pogledala nobenega drugega pomočnika v štacuni, marveč samo njega. To mu je dvigalo samozavest.

Jako kmalu sta si bila zelo dobra z brodarjem Norenom z galease. Ta je bil star sivobradec, imovit mož z majhno kmetijo gori v dolini. Edevart je bil k njemu povabljen in je preživel tam cel dan ob obilni jedi in pijači. Šele pozneje se je Edevartu posvetilo, kaj je pomenila vsa ta prijaznost. Brodar je imel samo sinove, torej ni hotel omožiti hčere, pač pa si je hotel zagotoviti Edevartovo dobrohotnost v drugem pogledu.

Potem so odjadrali, galeasa spredaj, jahta 'Hermina', brodar Edevart Andreasen, za njo. Ni bilo težko, krasno vreme, zvezde in lenarjenje. Edevart je šel v Bodöju na suho in nakupil novih daril za svoje ljudi doma, krilo z životcem in naramno ruho za mater, čevlje in raznotero drobnjav za druge. Veselilo ga je v srce, da je težkal stvari v roki in si predstavljal, kako jih bodo sprejemali, sestri mu bosta molili ročice in se zahvaljevali.

Dobre tri tedne je trajala vožnja, kajti vreme je bilo premirno in tiho, nato so dospeli v Skroven, ta stari, bogati kraj. Edevart je bil tukaj znan. Ribji lov se je toliko da začel, malo ljudi, malo kupcev. Po Knoffovi odredbi naj bi se ves čas zanimali o ribjem lovu na Zapadnih Lofotih in, če treba, jadrati na Zapad.

Ko je dospel Karolus s svojim osmakom in svojim moštvom, je Edevarta pretreslo, to so bili sami znanci in sosede iz zaliva; njegov brat Joakim je vzrasel v celega moža, imel je, kakor vsi njegove družine, težke pesti, toda svoj lastni okrogli, pečasti obraz. To je bilo svidenje in čudenje, ljudje iz zaliva niso verjeli svojim očem, da je to Edevart, ki krmari tujo jahto in hoče kupovati ribe. Tega še nikjer nikoli, in kako se je to naključilo? Najbrž je podedoval za kakim Angležem ali pa je bil celo v deželi kanaanski! Vsi čolnarji so prišli k Edevartu na palubo in so bili pogoščeni z žganjem in prestami, zraven je bil Teodor, tisti s kilo. Ker se je med drugimi tudi on udeležil vojne v Bergen in je potemtaka prišel najdalje po svetu, je lahko govoril tudi o Edevartu in je rekel: »V njem tiči marsikaj, toliko sem že svoj čas videl!« Teodor je vprašal po Avgustu. »Da, Avgust,« je rekel Edevart, »on je čudo božje, izložite ga na školj sredi morja, pa mu vzrasto peroti in zleti na suho! Zdaj je v Rigi, naslednji trenutek ga vidiš v Levangerju, in vsako pot je bogatejši in bogatejši!« Debelo so gledali ribiči Edevartovo pravo, in moral jim je pokazati kačasti prstan, da so mogli videti, kako je na tri zavoje. Karolus je rekel: »Da, tako je, če pride človek po svetu in je iz njega kaj!« Eden od moštva, stari Martinus je odgovoril na to: »Da, da, ti Karolus si vsaj za župana v srenji in vse skupaj, nam drugim se zdi že to imenitno, kaj smo pa mi? Prah in pepel!« Vprašali so Edevarta, ali pojde zdaj v njihov zaliv ribe sušiti, in to jim je obljubil. Vprašali so, po koliko plačuje na dan, in na to je odgovoril, da jim bo dal to, kar je navada na drugih sušilih. Nato so se zahvalili za pogostitev in odšli. (Dalje)